

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

така атмосфера є умовою справжнього професійного розвитку. Там, де кожна помилка сприймається як провина, педагог приховує труднощі. Там, де помилка аналізується як джерело досвіду, педагог зростає.

Практичним інструментом розвитку критичного та креативного мислення педагогів може бути впровадження коротких професійних кейсів. Наприклад, педагогічному колективу пропонується реальна ситуація: зниження навчальної мотивації у класі, конфлікт під час групової роботи, формальне виконання домашніх завдань, пасивність учнів на уроці, нерозуміння критеріїв оцінювання. Завдання педагогів полягає не в тому, щоб одразу знайти «правильну» відповідь, а в тому, щоб проаналізувати ситуацію з різних позицій, сформулювати запитання, визначити можливі причини, запропонувати кілька варіантів дій і передбачити наслідки кожного з них.

У такій роботі особливу роль відіграє доказовість. Педагогічне рішення має спиратися не лише на інтуїцію, хоча досвід учителя є важливим. Воно має враховувати спостереження, результати навчання, зворотний зв'язок, аналіз учнівських робіт, динаміку поведінки, індивідуальні потреби дітей. Доказовий підхід не робить освіту сухою чи механічною. Навпаки, він допомагає уникати випадкових рішень і робить педагогічну творчість більш відповідальною.

Культура запитань також змінює роль учня. Якщо вчитель сам мислить критично й креативно, він і дітей навчає не боятися запитувати. Учень поступово переходить від позиції виконавця до позиції дослідника. Він не лише відповідає на запитання вчителя, а й формулює власні; не лише повторює матеріал, а й шукає зв'язки; не лише виконує завдання, а й розуміє, навіщо він це робить. Саме така зміна є однією з ознак якісної освіти.

Отже, формування критичного та креативного мислення педагогів є не додатковим елементом професійного розвитку, а необхідною умовою життєздатності сучасної школи. У центрі цього процесу має бути культура запитань, яка допомагає педагогам бачити глибше, діяти свідоміше, оцінювати об'єктивніше й творити сміливіше. Школа, у якій педагогічний колектив уміє запитувати, аналізувати й шукати нові рішення, здатна не лише передавати знання, а й формувати мислення.

Сучасний педагог має бути не носієм готових відповідей, а людиною, яка вміє вести учня шляхом пошуку. Сучасний керівник закладу освіти має бути не лише організатором процесів, а й творцем професійного середовища, у якому мислення стає спільною цінністю. Саме тому культура запитань може розглядатися як один із ключових механізмів розвитку критичного й креативного мислення педагогів та підвищення якості освітнього процесу.

МИРОНЕЦЬ Марина Андріївна

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ, СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВИМ ГОСПОДАРСТВОМ

В умовах глобальних кліматичних трансформацій та посилення антропогенного тиску на біосферу лісове господарство опиняється в епіцентрі зміщення парадигм від суто ресурсного користування до концепції збалансованого природокористування. Успішна імплементація Цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй, зокрема ЦСР 13 щодо невідкладних заходів із боротьби зі зміною клімату та ЦСР 15 стосовно захисту й відновлення екосистем суходолу, безпосередньо корелює з якістю, прозорістю та інституційною зрілістю систем управління лісовим сектором [1]. Традиційні підходи до лісоуправління в багатьох країнах із перехідною економікою часто зазнають деструктивного впливу через високий рівень комплаєнс-ризиків, латентні форми корупції, тіньовий обіг лісопродукції та застарілі, екстенсивні сировинні моделі менеджменту, що суттєво знижує загальну фінансово-економічну ефективність галузі. Інноваційне подолання цих системних деформацій лежить у площині реалізації ЦСР 4, яка декларує забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти.

Сучасний етап розвитку вищої школи вимагає інтеграції в освітній процес інструментів, що здатні трансформувати внутрішню систему цінностей та когнітивний апарат майбутніх фахівців. Саме тому імплантація принципів академічної доброчесності та розвиток культури критичного мислення здобувачів вищої освіти лісового господарства виступають не як абстрактні дидактичні вимоги, а як фундаментальні важелі формування нової управлінської еліти, здатної реалізувати принципи доброго врядування (Good Governance) в реальному секторі економіки.

Культура критичного мислення здобувачів в академічному середовищі є базовим інтелектуальним інструментом деконструкції неефективних, рентних та екологічно деструктивних управлінських моделей, які тривалий час домінували в лісовому секторі. Як свідчать результати європейського дослідницького проєкту CRITHINKEDU, успішна модернізація університетських програм вимагає подолання розриву між академічними підходами та очікуваннями реального ринку праці через чітке узгодження результатів навчання із викликами реального світу [2].

Традиційне лісокористування історично спиралося на спрощену лінійну економічну логіку, де лісовий масив оцінювався виключно через обсяги розрахункової лісосіки, без належного врахування асиміляційного потенціалу екосистем. Системний розвиток навичок критичного аналізу на основі освітнього протоколу CRITHINKEDU дозволяє здобувачам вищої освіти подолати обмеженість цього утилітарного підходу, формуючи здатність

сприймати лісові масиви як багатофункціональні, динамічні еколого-економічні системи. Озброєний методами наукового скептицизму, майбутній фахівець набуває здатності здійснювати об'єктивний експертний фільтр, відсіювати недостовірні дані екологічного моніторингу та прогнозувати довгострокові наслідки управлінських рішень. Такий тип мислення є когнітивним фундаментом для глибокої рецепції передових міжнародних стандартів, зокрема критеріїв лісової сертифікації Forest Stewardship Council, що вимагають збалансування комерційних інтересів лісогосподарських підприємств із імперативами збереження біорізноманіття.

Ефективне досягнення цілей якісної освіти та розширення аналітичного потенціалу здобувачів вимагає залучення інноваційних педагогічних технологій, спрямованих на стимулювання креативності в умовах високої невизначеності. Важлива роль у цьому процесі належить методологічній матриці OZCREDO, яка структурує творчий пошук і підпорядковує його вимогам суворої раціональності [3]. На етапі Орієнтації здобувачі вчаться чітко делімітувати межі складної еколого-економічної проблеми, виокремлюючи її системні зв'язки та приховані суперечності. Фаза Занурення спонукає майбутніх дослідників до тотального збору та глибокого аналізу первинної, неспотвореної інформації про стан лісових насаджень та фінансові потоки галузі. Безпосередній креативний складник активізується на етапі Генерації ідей, де здобувачі розробляють альтернативні моделі невиснажливого лісокористування, які піддаються безкомпромісному критичному Редагуванню на предмет їхньої відповідності екологічним обмеженням та критеріям довгострокової рентабельності. Наступні стадії Експериментування, Доведення та Оцінки результатів дозволяють верифікувати життєздатність запропонованих рішень через інструменти економіко-математичного моделювання та прогнозування. Відповідно до європейських трендів проектування навчальних планів, такий підхід трансформує підготовку кадрів, замінюючи репродуктивне засвоєння шаблонів на здатність здобувачів створювати унікальні екологічно безпечні бізнес-моделі та інноваційні стартапи, що забезпечують фінансову самодостатність та капіталізацію лісового сектора.

Стратегічним напрямом просування академічної доброчесності як невід'ємного елемента професійної етики є інтеграція в освітній простір вищих рівнів Таксономії Блума та методу Шести капелюхів мислення Едварда де Боно [4, 5]. Європейські експерти підкреслюють, що розвиток критичного мислення здобувачів є тривалим і повторюваним процесом, який має спиратися на активне та кооперативне навчання [6]. Кардинальна перебудова системи оцінювання та зміщення фокуса навчальних завдань на вищі когнітивні рівні аналізу, оцінки та створення робить феномен академічного плагіату чи використання генеративного штучного інтелекту безпредметним. Здобувачі залучаються до самостійного проведення комплексного еколого-економічного аудиту реальних лісогосподарських підприємств, розробки авторських проєктів організації лісового господарства та моделювання антикорупційних програм. Інтерактивна

методика Шести капелюхів мислення, своєю чергою, дозволяє деконструювати сухі нормативні заборони та перевести етичні дилеми у площину глибокого системного аналізу. Робота в межах чорного капелюха вчить майбутніх лісівників чітко ідентифікувати критичні комплаєнс-ризики, екологічні катастрофи та фінансові збитки, спричинені фальсифікацією наукових звітів або таксаційних описів. Білий капелюх імперативно вимагає оперування виключно верифікованою, об'єктивною статистикою та економіко-математичними показниками, тоді як зелений капелюх мобілізує творчий потенціал для розробки інноваційних інструментів прозорості та електронного обліку деревини.

Академічна доброчесність виступає тим ціннісним фундаментом, який безпосередньо екстраполюється з освітнього середовища у виробниче, забезпечуючи практичне виконання ЦСР 16 щодо розбудови мирного, справедливого суспільства та створення ефективних, підзвітних інституцій на всіх рівнях. Культура нульової толерантності до інтелектуального шахрайства, фальсифікацій, списування чи академічної корупції, що послідовно вирощується у здобувачів вищої освіти під час навчання, трансформується у стійкий внутрішній антикорупційний імунітет та професійну відповідальність майбутнього спеціаліста. Фахівець, який сформував звичку до чесної верифікації наукових даних та поваги до інтелектуальної власності в університеті, переносить ці поведінкові патерни на управління лісовими ресурсами. Це виступає надійним запобіжником проти маніпуляцій з класифікацією лісоматеріалів, забезпечує абсолютну прозорість під час проведення державних тендерів, унеможливорює проведення незаконних рубок під виглядом санітарно-оздоровчих заходів та усуває тіньові схеми розподілу ресурсів. Чесна наука і чесна вища освіта стають прямим макроекономічним інструментом підвищення прибутковості галузі, оскільки детінізація лісового сектора, підвищення якості менеджменту та ліквідація корупційної ренти суттєво збільшують податкові надходження до бюджетів усіх рівнів, залучають прямі іноземні інвестиції та підвищують конкурентоспроможність національної лісопродукції на світових ринках.

Синергетичний ефект від конвергенції аналітичних методів, етичних імперативів та креативних технік створює необхідні передумови для реальних, незворотних інституційних змін у лісовому господарстві. Поєднання критичного мислення, матриці OZCREDO та багаторівневого аналізу ризиків повністю денормалізує корупційні та неефективні практики в індивідуальній свідомості здобувачів, переводячи їх у категорію неприпустимих девіацій, а академічна доброчесність виступає як надійний внутрішній етичний фільтр. У такому контексті вища освіта остаточно долає рамки формальної інституції з видачі дипломів і перетворюється на стратегічний драйвер модернізації реального сектора економіки та розбудови відкритого, демократичного суспільства.

Комплексна трансформація лісової галузі в напрямку забезпечення її екологічної сталості, максимізації підприємницького потенціалу та успішної європейської інтеграції бере свій початок не з декларативних політичних рішень, а безпосередньо з академічних аудиторій, де інтелектуальна чесність, креативне лідерство та автономія мислення здобувачів формують генетичний код майбутньої прозорої системи управління державною власністю.

Список використаних джерел:

1. UN Global Compact. <https://unglobalcompact.org> (дата звернення: 23.04.2026).
2. The CRITHINKEDU European course on critical thinking education for university teachers: from conception to delivery / coord. CRITHINKEDU proj. Caroline Dominguez; coaut. Antonella Poce... [et al.]. - Vila Real: UTAD, 2018.
3. Credo Institute. The OZCREDO methodology for creative and critical thinking in higher education. <https://ozcredo.com> (дата звернення: 23.04.2026).
4. Anderson L. W., Krathwohl D. R. (Eds.). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. Longman, 2001. P. 65–92.
5. De Bono E. Six thinking hats. 2nd ed. Penguin Books, 2017. P. 21–36, 77–94, 119–138. 5.
6. Intellectual leadership in higher education: renewing the role of the university professor, by Bruce Macfarlane. Journal of Higher Education Policy and Management, 34(6), pp. 659–660.

МІРОШНИК Роман Олександрович

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах трансформації освітнього простору особливого значення набуває формування практично орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів. Це зумовлено тим, що сучасний педагог повинен не лише володіти системою теоретичних знань, але й демонструвати здатність ефективно застосовувати їх у практичній діяльності. У цьому контексті важливим завданням закладів вищої освіти є створення таких умов навчання, які сприяють розвитку практичної компетентності майбутніх учителів технологій.

Актуальність дослідження визначається тим, що професійна діяльність учителя технологій безпосередньо пов'язана з організацією практичної

Nelia Medvedchuk, Olha Romanishyna Introducing critical thinking into the educational process of bachelors as a factor in improving the quality of education	Медведчук Неля, Романішина Ольга Впровадження критичного мислення в навчальний процес бакалаврів як чинник підвищення якості освіти	226
Tatiana Melenchuk Critical thinking of higher technical education teachers	Меленчук Тетяна Критичне мислення викладачів вищої технічної освіти	230
Mykola Mykolaichuk Critical thinking as a tool for state resilience	Миколайчук Микола Критичне мислення як інструмент державної стійкості	232
Liubov Mylian Questioning culture at school: critical and creative thinking of educators in making daily educational decisions	Милян Любов Культура запитань у школі: критичне та креативне мислення педагогів у прийнятті щоденних освітніх рішень	234
Maryna Myronets Academic integrity and critical thinking of higher education students as tools for ensuring transparency, sustainable development and economic efficiency of forest management	Миронець Марина Академічна доброчесність та критичне мислення здобувачів вищої освіти як інструменти забезпечення прозорості, сталого розвитку та економічної ефективності управління лісовим господарством	237
Roman Miroshnyk Project activity as a tool for forming practical competence of future technology teachers	Мірошник Роман Проєктна діяльність як інструмент формування практичної компетентності майбутніх вчителів технологій	241
Serhii Mishchenko Developing critical thinking in future science teachers while studying cytology and genetics courses	Міщенко Сергій Розвиток критичного мислення майбутніх учителів природничих наук у процесі вивчення курсів цитології та генетики	244
Inna Moliaka Model of critical thinking development in teaching english phonetics	Моляка Інна Модель розвитку критичного мислення у викладанні фонетики англійської мови	249